

Hyvinvointi ja kestävä ruokaturva Suomessa

Antti Puupponen
Sosiaalipoliittisen yhdistyksen seminaari:
Kestävä hyvinvointi ja eriarvoisuus
30.11.2016
Tieteiden talo, Helsinki

Vuonna 2050
maailman arvioitu
väkiluku 9,2
miljardia.

Ruontuotantoa
täytyy lisätä 70 %
vuoden 2005
tasosta.

Tuotannon
lisääminen
edellyttää
tehokkaampaa
typen, fosforin ja
veden käyttöä.

Miten tämä
tapahtuu?
Keskustelu
eläin- ja
kasviproteiineista.

Lähde: Niemi ym. (2013):
Suomen elintarvikehuollon
nykytila ja tulevaisuuden
näkymät

Tulevaisuuden ruokaturva Suomessa -projekti

- Jyväskylän yliopisto, Food System Studies Group
- Koneen Säätiön rahoitus, 2014-2017

Esityksen sisältö

- Ruokaturva yleisesti Suomessa
- Kuluttajien hyvinvointi
- Maatalouden kestävyys

Ruokaturvan määritelmä (FAO)

”Ruokaturva toteutuu, kun kaikilla ihmisillä kaikkina aikoina on mahdollisuus hankkia riittävästi turvallista ja ravinteikasta ruokaa, joka mahdollistaa terveellisen ja aktiivisen elämän ylläpitämisen.”

1. Määrä ja saatavuus
2. Mahdollisuus hankkia ruokaa
3. Tarjonnan jatkuvuus
4. Ruoan hyödyntäminen

Aineistot

Asiakirja-aineisto

- Vuosilta 2005-2015, ministeriöt, virastot, tutkimuslaitokset, kansalaisjärjestöt, ammatti- ja etujärjestöt
- Sisältää tutkimuksia, raportteja, kannanottoja, tiedotteita ja uutisia, jotka sivuavat ruokaturvakeskustelua.

Asiantuntijahaastattelut syksyllä 2015

- Teemahaastattelu 15 asiantuntijalle: virkamiehiä, tutkijoita, etujärjestöjen edustajia (maatalous, elintarviketeollisuus, kauppa edustettuina)

Ruokaturva yleisesti: uhat ja mahdollisuudet

Ruokaturvan ulottuvuus	Vahvuudet	Heikkoudet
1. Määrä ja saatavuus	<ul style="list-style-type: none"> - Määrässä ja saatavuudessa ei isompia ongelmia tällä hetkellä - Puhtaan makean veden riittävyys	Haavoittuvuus: <ul style="list-style-type: none"> - Ilmastonmuutokselle - Ympäristömuutokselle - Järjestelmän diversiteetin heikkenemiselle
2. Mahdollisuus hankkia ruokaa	<ul style="list-style-type: none"> - Kaupan toimiva logistiikka- ja jakelujärjestelmä	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvava taloudellinen ja alueellinen eriarvoisuus - Perusturvan riittämättömyys - Energian hinta - Ruoan hintavaihtelut
3. Tarjonnan jatkuvuus	<ul style="list-style-type: none"> - Huoltovarmuus ja riittävä valmius lisätä nopeasti tuotantoa - Toimiva infrastruktuuri	<ul style="list-style-type: none"> - Riippuvuus ruoan ja lannoitteiden tuonnista - Heikko energiaomavaraisuus - Alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden heikko kannattavuus
4. Ruoan hyödyntäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Korkea osaamistaso ja elintarvikehygieniä	<ul style="list-style-type: none"> - Liikaravitsemus ja virheelliset ravitsemustottumukset - Ruokaosaamisen katoaminen - Ruokahävikin kasvu

Kuluttajien hyvinvointi

- ❏ Kuluttajat ei yhtenäinen ryhmä
- ❏ Ruoka-apu yksi oire riittämättömästä ruokaturvasta ja eriarvoisuudesta
- ❏ Yksilötasolla suhde ruokaan myös muuttunut: liikaravitsemus ja sen tuottamat hyvinvointiongelmat
- ❏ Ruokahävikki ongelmallista kestävyden kannalta
- ❏ Kuluttajien kannalta tilanne kokonaisuutena verrattain hyvä, mutta entä tulevaisuudessa?

Kaupunki

Leipäjonot pidentyneet alkuvuodesta Helsingissä – ”Yhä useampi joutuu turvautumaan ruoka-apuun”

Ruokakauppojen vapautuneet aukioloajat ovat vähentäneet ilmaisjakoon lahjoitettavan hävikin

Leipäjono kääntyi keskiviikkona Helsinginkadulta Kustaankadulle. Kuva on lukijan ottama.

SANOMA NETWORK

MyCashflow
Kotimainen v
Kokeile maks
www.mycashflow.fi

Sanoma Network @optimiz

Luetuimmat

JUURI NYT

Lähde: HS 25.3.2016

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

- *”Entä, jos ruoan hinta nousee dramaattisesti? Nyt on aika paljon puhuttu siitä, et joo, et me ollaan itse asiassa hyvin suojassa, koska me ollaan vauras maa ja meil on rahaa ostaa sitä ruokaa, mutta nythän me eletään itse asias tilanteessa, jossa me ei tiedetä, et kuinka vauraita me tulevaisuudessa ollaan ja Suomi on kuitenkin marginaalinen markkina. Jos tulee kilpailua niistä ulkoo tuotavast ruoasta niin kuinka hyvin me pärjätään siinä. Se on ehkä vähän semmonen iso ja vähän semmonen hämärä alue. Must sitä ois hyvä pohtii vähän, että mitä se tarkoittaa.”*

Maatalouden kestävyys

- ❏ Tilojen velkaantuneisuus, alhainen tulotaso, byrokratia ja tukijärjestelmän toimimattomuus näyttäytyvät ongelmallisena.
- ❏ Keskusteluun kytkeytyy lopulta myös viljelijöiden sosiaaliturva ja sen uudistaminen.
- ❏ Järjestelmätasolla meneillään jonkinasteinen legitimaatiokriisi. Sen ratkaisemiseksi mukaan joudutaan kytkemään myös keskustelu ilmastonmuutoksesta.

Viljelijät täyttivät traktoreillaan Helsingin Senaatintorin

Maanviljelijät eri puolilta Suomea osallistuivat mielenosoitukseen Helsingin Senaatintorilla.

Kotimaa 11.3.2016 klo 08:39 | päivitetty 11.3.2016 klo 15:33

Lähde: Yle 2016
<http://yle.fi/uutiset/3-8735895>

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

”Mun mielestä kuluttaja voi omalla käyttäytymisellään edistää sitä Suomen ruokavarmuuden ja ruoantuotannon elinkelpoisuuden edistämistä. Jättäisin esimerkiksi semmoset kalat syömättä, jotka tuodaan tänne toiselta puolelta maapalloa yhtenä esimerkkinä. Tosi tärkeätä ois, että kuluttajat käyttäytyvät sillä tavalla, että meidän oma ruoantuotantojärjestelmä säilyy elinkelpoisena ja meil on aika haastava edelleenkin tulevaisuudessa muihin maihin verrattuna näitä olosuhteita. Kuitenkin täällä pystytään operoimaan ja ilmastonmuutos vähän meitä auttaakin siinä ja kuluttajat siihen vielä mukaan ja yhteiskunnan päätöksentekoon...”

Johtopäätökset

- Ruokaturva korkealla tasolla Suomessa
- Kuluttajat kuitenkin osittain eriarvoisessa asemassa
- Maataloudessa monia ratkaisemattomia ongelmia, jotka voivat heikentää ruokaturvaa
- Tarvitaan kokonaisvaltaisempaa ruokapolitiikkaa tukemaan hyvinvointia

